

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

VŨ THỊ TIÊN

**DAY HỌC HÁT HỢP XƯƠNG TẠI TRUNG TÂM
NGHỆ THUẬT SOL ART**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DAY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 7 (2017 – 2019)**

Hà Nội, 2020

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: TS. Lê Vinh Hưng

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

Vào ngày tháng năm 2020

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Hợp xướng là thể loại thanh nhạc nhiều bè, được trình diễn tập thể với nhiều người biểu diễn, đây cũng là thể loại dễ phổ cập, dễ gần gũi với quần chúng. Đối với các em thiếu nhi, hợp xướng đóng vai trò quan trọng trong giáo dục âm nhạc, đây là môn học mang tính tổng hợp, có thể hướng học sinh đến khả năng cảm thụ âm nhạc, ý thức tổ chức kỷ luật, tinh thần đồng đội. Việc dạy hợp xướng cho lứa tuổi thiếu nhi sẽ giúp cho các em tiếp cận sâu hơn với âm nhạc nhiều bè, từ đó nâng dần mức độ cảm thụ âm nhạc, khả năng hát hợp xướng.

Với tinh thần đó, Nghệ thuật Sol Art Hà Nội là trung tâm tổ chức các hoạt động giáo dục, rèn luyện trên các lĩnh vực nghệ thuật âm nhạc nhằm phát huy khả năng sáng tạo của thanh thiếu nhi trong thành phố Hà Nội. Trung tâm luôn có các hoạt động biểu diễn dự liên hoan, giao lưu nghệ thuật trong địa bàn thủ đô và các tỉnh trong nước... Qua các cuộc thi, các buổi giao lưu của trung tâm, học sinh được tham gia nhiều hoạt động bổ ích, trải nghiệm trong nhiều chương trình mang tính xã hội như: *Nói vòng tay lớn, Chào xuân, Đồ Rê Mí, Hướng về Biển Đông...* Trung tâm Sol Art thường xuyên tham gia biểu diễn trong những chương trình truyền hình như: Nổi đầu da cam, Người đương thời, Người con đất Việt, Từ công lý đến trái tim, Thầy trò Nga Việt... và các chương trình nghệ thuật mang tính cộng đồng như: Giờ trái đất hay các buổi diễn từ thiện tại Viện Huyết học Trung ương, Viện Nhi Trung ương.... Để thực hiện tốt điều này, các giáo viên của trung tâm đã luôn phấn đấu, tìm hướng đi đúng đắn cho dàn hợp xướng. Trong quá trình dạy học, các giáo viên luôn hướng học sinh tới tình yêu và lòng tự hào dân tộc. Từ năm 2011, dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art đã mạnh dạn tham gia các Liên hoan và Hội thi hợp xướng thiếu nhi trong khu vực. Thông qua các Hội thi và Liên hoan này, để nhằm tiếp cận với ngôn ngữ nghệ thuật và cách tổ chức hợp xướng mang tính chuyên nghiệp. Đặc biệt, dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art Cũng trong năm 2011, dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art đã đoạt Huy chương bạc tại Liên hoan hợp

xướng quốc tế lần thứ nhất tổ chức tại Hội An và tiếp đó đạt Huy chương đồng tại Liên hoan Hợp xướng thế giới 2009 ở Geoyngnam Korea... Với kỹ năng hát phối hợp với đội hình biểu diễn rất sáng tạo.

Là người từng tham gia hợp xướng và dạy hát hợp xướng nhà thờ trong nhiều năm, và hiện đang trực tiếp giảng dạy môn nghệ thuật đặc thù này tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art, nhận thấy những vấn đề còn tồn tại trên, chúng tôi chọn nghiên cứu đề tài: “***Dạy học hát hợp xướng tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art***” làm luận văn thạc sỹ Lý luận và phương pháp dạy học âm nhạc, nhằm nâng cao chất lượng dạy học hợp xướng cho thiếu nhi Thủ đô trong giai đoạn hiện nay.

2. Lịch sử nghiên cứu

Đã có nhiều công trình, nhiều tài liệu nghiên cứu về các vấn đề liên quan đến hợp xướng như: Nghiên cứu các tác phẩm hợp xướng Việt Nam, nghiên cứu phương pháp rèn luyện kỹ năng hát hợp xướng cho sinh viên Sư phạm Âm nhạc, dàn dựng hợp xướng thiếu nhi... nhưng hiện nay chưa có công trình nào nghiên cứu chuyên biệt về phương pháp dạy hát hợp xướng cho thiếu nhi tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art.

Trong quá trình nghiên cứu chúng tôi thấy có các công trình, tài liệu nghiên cứu đã đề cập đến hợp xướng.

Nghiên cứu về lĩnh vực sáng tác và biểu diễn hợp xướng:

Chỉ huy và biểu diễn hợp xướng của Minh Cầm (1982 - Vụ Đào tạo, Bộ Văn hóa). Cuốn sách của tác giả Minh Cầm đề cập đến những vấn đề cơ bản trong nghệ thuật biểu diễn hợp xướng như: cách tổ chức ban hợp xướng, việc luyện thanh, kỹ thuật, việc chọn tiết mục, nghiên cứu tổng phỏ...

Nghệ thuật chỉ huy hợp xướng và dàn nhạc của Nguyễn Bách (2010 - Nxb Trẻ). Trong cuốn sách này, bên cạnh những vấn đề kỹ thuật chung của người chỉ huy và phân bản về chỉ huy dàn nhạc, tác giả đã tập trung vào những vấn đề của chỉ huy hợp xướng, từ việc thành lập ban hợp xướng đến phương pháp luyện hát hợp xướng.

Nghiên cứu về lĩnh vực dạy học hợp xướng:

Đề tài nghiên cứu khoa học: *Phương pháp rèn luyện kỹ năng hát hợp xướng cho sinh viên đại học Sư phạm âm nhạc* - Th.S Vinh Hung (2007). Nghiên cứu trình bày rõ về phương pháp rèn luyện kỹ năng hát hợp xướng cho sinh viên cũng như các yêu cầu cơ bản của hát hợp xướng. Mặc dù vậy, nghiên cứu này vẫn chưa đưa ra được những giải pháp cụ thể đối với hợp xướng Thiếu nhi như: Đội ngũ giáo viên cũng như các yêu cầu cơ bản của việc hát hợp xướng.

Vũ Tự Lâm - Lê Thế Hào (1998), *Phương pháp hát và chỉ huy dàn dựng hát tập thể* (giáo trình đào tạo giáo viên Trung học cơ sở hệ Cao đẳng Sư phạm), Nhà xuất bản Giáo dục. Giáo trình gồm bảy chương, trong đó có chương VI - *Kỹ thuật chỉ huy*, chương VII - *Dàn dựng tác phẩm*. Nhiều vấn đề về kỹ thuật chỉ huy cơ bản đã được hai tác giả đề cập tương đối phù hợp với việc giảng dạy hát tập thể ở nhà trường phổ thông.

Giáo trình *Chỉ huy và dàn dựng hợp xướng* của Đoàn Phi (2007- Nxb Đại học Sư phạm). Đây là tài liệu được dùng để giảng dạy tại các trường Cao đẳng Sư phạm, Trung học cơ sở đề cập đến một số vấn đề cơ bản về chỉ huy và dàn dựng hợp xướng kèm theo những ứng dụng thể hiện tác phẩm.

Viết về dạy học hợp xướng cũng đã được đề cập trong các bài luận văn:

Luận văn thạc sĩ: *Nâng cao chất lượng dạy học môn chỉ huy. Hát tập thể cho sinh viên sư phạm âm nhạc tại trường Cao đẳng Sư phạm Hà Nội* của Lê Quốc Vương (2013), luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lí luận và Phương pháp dạy học âm nhạc - ĐHSP Nghệ thuật TW. Trong luận văn này tác giả đã đi sâu vào nghiên cứu chương trình đào tạo môn hát hợp xướng, thực trạng dạy học hát hợp xướng tại trường đào tạo giáo viên âm nhạc. Luận văn thạc sĩ *Dàn dựng hợp xướng cho thiếu nhi tại cung thiếu nhi thành phố Hà Nội* của Nguyễn Thị Loan (2015), luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lí luận và Phương pháp dạy học âm nhạc - ĐHSP Nghệ thuật TW. Tác giả Nguyễn Thị Loan đã đi sâu nghiên cứu thực trạng và đưa ra 1 số giải pháp trong việc dàn dựng dạy học hát hợp xướng. Luận văn thạc sĩ *Dạy học hợp xướng cho sinh viên Sư phạm Âm nhạc, trường Đại học văn hóa, thể*

thao và Du lịch Thanh Hóa của Ngô Thị Hồng Nhung (2015), luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lí luận và Phương pháp dạy học âm nhạc - ĐHSP Nghệ thuật TW;

Như vậy, các công trình nghiên cứu đã tiếp cận vấn đề dạy, học hát hợp xướng ở những góc độ khác nhau, áp dụng trên những đối tượng khác nhau. Nhưng các tác giả chủ yếu nghiên cứu qua góc nhìn của người biểu diễn, của một người chuyên làm về nghệ thuật.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu, làm rõ thực trạng việc giảng dạy bộ môn Hát hợp xướng, từ đó đưa ra một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy học hát hợp xướng cho thiếu nhi tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Trong quá trình nghiên cứu để làm sáng tỏ đối tượng nghiên cứu, chúng tôi xác định những nhiệm vụ nghiên cứu cụ thể sau:

Nhiệm vụ 1 : Tìm hiểu những vấn đề lý luận về dạy học hát hợp xướng.

Nhiệm vụ 2 : Thực tiễn có liên quan đến nghệ thuật biểu diễn hợp xướng và giảng dạy hợp xướng, từ đó xây dựng cơ sở lý luận, cách tiếp cận cho đề tài nghiên cứu.

Đề tài đưa ra một số biện pháp nhằm nâng cao công tác dạy học hát hợp xướng cho thiếu nhi tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Biện pháp nâng cao chất lượng dạy học hát hợp xướng cho thiếu nhi tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Luận văn tập trung khảo sát các tư liệu về hát hợp xướng và tác phẩm hát hợp xướng thiếu nhi đã được biểu diễn trước công chúng, thu âm, in ấn, dạy học và lưu hành tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art (gồm các tác phẩm ở phần phụ lục).

Nghiên cứu chủ yếu tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art và khảo sát hoạt động hát hợp xướng thiếu nhi từ năm 2017 đến nay.

Các vấn đề nghiên cứu về dạy học hợp xướng rất rộng, Luận văn chỉ đề cập đến các vấn đề hát hòa giọng (đúng cao độ, chuẩn xác tiết tấu, thống nhất âm sắc, diễn cảm sắc thái, cân bằng âm lượng) trong các tác phẩm hợp xướng soạn cho thiếu nhi.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn sử dụng một số phương pháp nghiên cứu chính sau đây:

- *Phân tích, so sánh và tổng hợp* để nghiên cứu các tài liệu, các kết quả điều tra, nhằm tổng hợp, khái quát hóa và đưa ra những nhận định có tính khoa học.

- *Thực nghiệm sư phạm*

6. Đóng góp mới của đề tài

Đề tài tiếp tục bổ sung vào thành quả nghiên cứu về dạy, học hợp xướng thiếu nhi, giúp các giảng viên, giáo viên có thêm tài liệu để tham khảo trong quá trình giảng dạy của mình.

Nghiên cứu về dạy học hát hợp xướng, xây dựng phương pháp học tập theo nhóm nhỏ, nhóm lớn, áp dụng các phương tiện dạy học nhằm phát huy tính chủ động trong quá trình học tập của học sinh. Đưa ra một số phương pháp dạy học cụ thể tạo tiền đề cho sự phát triển nghệ thuật hợp xướng thiếu nhi trong hoạt động âm nhạc tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art, nhằm nâng cao việc dạy học hợp xướng và có thêm những biện pháp hiệu quả.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Phụ lục và danh mục các Tài liệu tham khảo, luận văn gồm 2 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực trạng dạy học hát hợp xướng tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art

Chương 2: Biện pháp dạy học hát hợp xướng cho học sinh Trung tâm Nghệ thuật Sol Art

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TRẠNG DẠY HỌC HÁT HỢP XƯỚNG TẠI TRUNG TÂM NGHỆ THUẬT SOL ART

1.1. Cơ sở lý luận

Việc khái niệm các thuật ngữ liên quan đến đề tài sẽ là cơ sở lý luận, giúp chúng tôi thực hiện luận văn đúng hướng nghiên cứu đã đề ra.

1.1.1. Một số khái niệm

1.1.1.1. Khái niệm Hợp xướng

Hợp xướng là một nhóm nhạc (Musical ensemble) gồm các ca sĩ trình diễn chung với nhau. Người ta thường dùng thuật ngữ “choir” để gọi một ban hợp xướng hát trong nhà thờ (ở Việt Nam có từ ca đoàn) và “chorus” để gọi ban hợp xướng trình diễn trong các nhà hát (hoặc ở những nơi khác bên ngoài nhà thờ)

Hợp xướng có nhạc đệm: Có phần hát hòa giọng và dàn nhạc hoặc piano đệm. Nhạc đệm đóng vai trò hoà âm, hỗ trợ cho các bè giọng nhằm tăng hiệu quả của hợp xướng.

Hợp xướng không có dàn nhạc đệm: Là hình thức dùng giọng hát để tạo ra âm thanh có sự phối hợp của các bè mà không có nhạc cụ đệm. Phần đệm ở đây chính là giọng người do các thủ pháp phối âm tạo nên.

1.1.1.3. Khái niệm phương pháp dạy học

Phương pháp dạy học là cách thức hoạt động, tương tác giữa người dạy và người học, là sự điều khiển của người dạy đối với hoạt động nhận thức, lĩnh hội của người học qua việc tổ chức các hoạt động học, nhằm giúp học sinh đạt được mục tiêu học tập.

1.1.2. Vai trò của dạy học hát hợp xướng đối với lứa tuổi thiếu nhi

1.1.2.1. Góp phần trong giáo dục thẩm mỹ và phẩm chất đạo đức

Hát hợp xướng có sức biểu cảm vô cùng phong phú, có khả năng tác động đến tâm tư tình cảm của học sinh trong các hoạt động âm nhạc trong nhà trường phổ thông. Hát hợp xướng có sức biểu cảm của âm thanh hết sức phong phú, gọi cho người nghe liên tưởng đến nhiều hình tượng nghệ thuật với các cung bậc cảm xúc khác nhau.

1.1.2.2. Góp phần phát triển trí tuệ và thể chất

Âm nhạc là loại hình nghệ thuật được học sinh vô cùng yêu thích, nó có sức hấp dẫn có thể lôi cuốn tất cả trẻ em cùng nhập cuộc, các hoạt động âm nhạc luôn cuốn hút các em tham gia một cách say mê và hào hứng.

Trong dạy hát hợp xướng, nếu giáo viên biết cách tổ chức, có thể nâng cao cảm thụ âm nhạc cho học sinh, sự chú ý, quan sát, lắng nghe và thực hành âm nhạc sẽ thúc đẩy sự phát triển trí tuệ của các em.

1.2. Thực trạng dạy học và hoạt động hợp xướng tại Trung tâm Nghệ thuật SolArt

1.2.1. Sơ lược về Trung tâm Nghệ thuật Sol Art

Trung tâm Nghệ thuật Sol Art Hà Nội được thành lập từ tháng 4 năm 2008, đến nay đã được 10 năm. Khi mới thành lập, Trung tâm đã hướng tới mục đích ươm mầm tài năng và nuôi dưỡng tâm hồn trong sáng của trẻ. Trong những năm đầu gây dựng, đã cẩn thận từng bước trong công tác chiêu sinh và đào tạo. học sinh theo học tại Trung tâm đa dạng ở các độ tuổi, những chủ yếu là những các em ở cấp Tiểu học và Trung học cơ sở.

Học sinh đến với Trung tâm Nghệ thuật Sol Art sẽ được tiếp cận các môn nghệ thuật một cách tự nhiên thông qua những giáo trình âm nhạc phong phú và phù hợp với học sinh. Tuy mới được thành lập trong khoảng thời gian chưa lâu, nhưng Trung tâm đã phát triển khá mạnh. Bên cạnh cơ sở 1 ở số 25 ngõ 19 Liễu Giai, Ba Đình, Hà Nội; Trung tâm đã mở tiếp cơ sở 2 ở Trường mầm non Little Harvard - Tầng 1 - Tòa nhà 25T1 - Cụm N05 - KĐT Đông Nam, Trần Duy Hưng, Hà Nội. Cơ sở 3 ở Lô 3, Ngõ 299. Trung Kính, Cầu Giấy, Hà Nội.

1.2.2. Hoạt động hợp xướng

1.2.2.1. Nội dung chương trình dạy học hát hợp xướng

Nội dung chương trình:

1. Tên môn học: Hát hợp xướng
2. Số tiết: 45 tiết
3. Phân bổ thời gian: 1 học phần, 3 học trình
4. Hình thức: Thực tập, thực hành (có nhạc đệm)

5. Điều kiện tiên quyết: Học sinh đã và đang học Nhạc lý cơ bản, Ký xướng âm và có khả năng đọc nhạc, nhìn bè.
6. Mục tiêu môn học: Trang bị cho học sinh những kỹ năng, hiểu biết cơ bản, thực hành hát hợp xướng.
7. Tài liệu học tập: Giảng dạy hát hợp xướng Trung tâm Nghệ thuật SolArt đang sử dụng một số tác phẩm của các tác giả Đặng Châu Anh, Ngọc Thuần

Về ưu điểm:

Chương trình đã cung cấp lượng kiến thức về hát hợp xướng, đảm bảo đúng quy trình giảng dạy của môn học. Giáo viên sinh hoạt chuyên môn thường xuyên với các tác giả phối âm cho các bài hợp xướng, nên việc hiểu, và nắm chắc được nội dung của bài rất tốt

Về nhược điểm:

Các bài tập trong chương trình quá khó so với trình độ của các em học sinh tại trung tâm. Trong chương trình, có những bài tập 3,4 bè (quãng, hòa thanh, âm vực khó) đã dẫn đến tình trạng khi học các em chưa hát được. Điều này ảnh hưởng trực tiếp đến cảm xúc và hứng thú trong giờ học, mất nhiều thời gian tập luyện.

1.2.2.2. Đặc điểm và khả năng âm nhạc dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art

Dàn hợp xướng Sol Art đa số có độ tuổi từ 6 đến 12. Đây là lứa tuổi hồn nhiên và đáng yêu nhất. Các em luôn tích cực và sẵn sàng với mọi hoạt động, đặc biệt là các hoạt động có âm nhạc. Vì vậy, dạy học âm nhạc qua hình thức tổ chức hát hợp xướng sẽ giúp các em có cơ hội nâng cao tinh thần tập thể và hoạt động theo nhóm, đồng thời cũng là sân chơi lành mạnh, sôi nổi, hấp dẫn các em ở lứa tuổi này. Dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art có đặc điểm của hợp xướng thiếu niên - nhi đồng. Tuy nhiên, sự phân định về độ tuổi của Dàn hợp xướng Sol Art chỉ tính mang tương đối, bởi nhiều em phát triển sớm hơn so với các bạn cùng tuổi. Khi tìm hiểu phân định giọng hát của các em, cần phải dựa vào âm sắc, màu giọng và thể chất.

1.2.2.3. Thực trạng dạy học hợp xướng

Đối với bất kỳ môn học nào, muốn thực hiện tốt nhiệm vụ dạy học, hoàn thành được mục tiêu môn học trước hết phải nhận thức được đầy đủ, vị trí, vai trò của môn học, nghiệp vụ sư phạm của giáo

viên là yếu tố quyết định. Làm công tác sư phạm, công việc của một người thầy đương nhiên là hoạt động giảng dạy. giáo viên dạy Âm nhạc một trong những bộ môn nghệ thuật đòi hỏi những kiến thức hết sức toàn diện.

Trong nghệ thuật hợp xướng, vai trò của người chỉ huy là người vô cùng quan trọng, là yếu tố quyết định đến chất lượng thể hiện tác phẩm. Tuy nhiên, trong quá trình dạy học, đôi khi giáo viên vẫn còn cứng nhắc, chỉ làm đúng các yêu cầu cần thiết của người chỉ huy, chưa hoàn toàn chủ động sáng tạo trong quá trình dạy học, làm kém đi phần sinh động vốn có của thiếu nhi.

1.2.2.4. Các hoạt động biểu diễn của Dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art.

Năm 2008, khi thành lập trung tâm Nghệ thuật Sol Art, tiêu chí nhận thành viên tham gia dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art là những em nhỏ đã biết nốt nhạc, từ bảy tuổi trở lên.

Với quãng thời gian 10 năm hình thành và phát triển, đến nay dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art đã tham gia nhiều hoạt động bổ ích, trải nghiệm trong nhiều chương trình mang tính xã hội như: *Nói vòng tay lớn, Chào xuân, Đồ Rê Mí, Hướng về Biển Đông...* Đây là những chương trình mang tính cộng đồng do Đài truyền hình Việt Nam tổ chức..

Tiểu kết chương 1

Trong nhà trường, hợp xướng đóng vai trò quan trọng trong giáo dục âm nhạc. Đây là môn học mang tính chất tổng hợp hướng học sinh đến khả năng cảm thụ âm nhạc, ý thức tổ chức kỷ luật, tình đồng đội và sự thể hiện một cách hài hòa cái cá nhân và tập thể. Ngoài ra việc tập luyện hợp xướng thường xuyên cũng góp phần không nhỏ vào việc phát hiện và đào tạo những nhân tài nghệ thuật cho Đất Nước. Tuy nhiên, để phát huy được hết vai trò đặc biệt của môn học này phải có những phương pháp dạy, học hợp lý, góp phần nâng cao chất lượng cho môn học. Vì vậy việc nghiên cứu những phương pháp dạy học mới, nâng cao trình độ đội ngũ giáo viên trong các nhà trường là hết sức cần thiết.

Chương 2

BIỆN PHÁP DẠY HỌC HÁT HỢP XƯỚNG CHO HỌC SINH TRUNG TÂM NGHỆ THUẬT SOL ART

2.1. Những yêu cầu thực hiện rèn luyện kỹ năng hát hợp xướng

2.1.1. Các tiêu chí và ứng dụng lựa chọn

Thực tiễn các đặc điểm của học sinh: Tri thức nền tảng (môi trường giáo dục, chương trình môn học âm nhạc, trình độ văn hóa cơ bản).

Đặc trưng nghệ thuật hát hợp xướng: Như đã nói ở chương 1, hát hợp xướng có những đặc điểm như (hát nhiều bè, hát đuôi...), quãng trong các tác phẩm lựa trọn trong chương trình giảng dạy phần lớn là nằm trong phạm vi một quãng 8, lời ca giản dị mang tính giáo dục.

Tiêu chí về âm nhạc:

- Kỹ năng hát hợp xướng: Việc dạy học hát nói chung hay dạy học hát hợp xướng nói riêng cho lứa tuổi thiếu nhi, ngoài việc trang bị thêm tri thức âm nhạc cho các em thì việc đem lại niềm vui và cảm xúc, khơi dậy những ước mơ, khát vọng nghệ thuật là vô cùng quan trọng, liên quan trực tiếp đến phát triển năng lực thẩm mỹ âm nhạc.

- *Giai điệu:* Với thực tế ở lứa tuổi học sinh bậc Tiểu học và trung học cơ sở, thì giai đoạn này cơ thể các em đã có sự phát triển và phân biệt rõ ràng về giới tính, các em nam có hiện tượng “vỡ tiếng”, nên việc lựa chọn dựa vào đặc điểm của học sinh để chọn các tác phẩm có tầm cỡ giọng phù hợp, chọn những tác phẩm có âm vực trong khoảng quãng 5 đến quãng 9.

- *Nội dung ca từ:* Ở lứa tuổi học sinh bậc Tiểu học và trung học cơ sở sự phát triển cơ thể chưa hoàn chỉnh, đã bắt đầu có sự phân biệt về giới tính khá rõ ràng, các em đang trong giai đoạn phát triển rất nhạy cảm và dễ xúc động, đang “tập làm người lớn”, luôn muốn được mọi người xung quanh tôn trọng, coi mình như người lớn, chúng không thích sự gò bó và thường có suy nghĩ đơn giản. Trong hoạt động dạy hát hợp xướng nên chọn các bài có nội dung ca từ dễ hiểu đối với học sinh, có nội dung về tình yêu quê hương đất nước,

ngợi ca các anh hùng dân tộc, qua đó giáo dục học sinh về tình yêu thương đối với ông bà, cha mẹ, tình yêu với thầy cô, bạn bè. Từ đó các em sẽ sống có trách nhiệm đối với bản thân và cộng đồng.

2.1.2. Hoạt động dạy học hát hợp xướng

Xây dựng chương trình dạy học phù hợp với lứa tuổi: Dàn hợp xướng Sol Art phần lớn đang học cấp tiểu học và trung học cơ sở

Xây dựng hệ thống tác phẩm theo cấp độ từ dễ đến khó: Để Dàn hợp xướng Sol Art ngày càng nâng cao trình độ và khả năng hát hợp xướng, giáo viên cần chú trọng xây dựng hệ thống tác phẩm theo cấp độ từ dễ đến khó.

2.2. Rèn luyện kỹ năng hát cao độ chính xác

Việc huấn luyện thường xuyên một cách cơ bản về hát chính xác cao độ, xử lý ngôn ngữ cho các thành viên là vấn đề quan trọng, rất cần thiết trong dạy học hợp xướng. Luyện hát cao độ chính xác có những bước sau

2.2.1. Khởi động cơ thể

Khởi động cơ thể là thực hiện một hay nhiều những động tác nhẹ nhàng trong vài phút giúp cho cơ thể được làm nóng, các bộ phận cơ thể chuẩn bị tốt cho buổi tập chính.

Khởi động uốn người xuống sẽ làm giãn lưng, chân và cơ bắp giúp giảm căng thẳng, đồng thời học sinh cũng hiểu rõ hơn sự nở bụng và xương sườn trong khi thở và hát.

2.2.2. Rèn luyện hơi thở

Khi hát, hơi thở cung cấp dưỡng khí cho cơ thể, áp lực của hơi thở từ phổi đẩy lên, tác động lên thanh đới, giúp cho người hát điều tiết âm thanh cao thấp, to nhỏ. Trong nghệ thuật ca hát, có nhiều cách thở như: thở ngực; thở ngực kết hợp với bụng; thở ngực dưới và bụng; thở bụng. Trong các kiểu thở đó, thở ngực dưới và bụng có nhiều ưu điểm giúp cho người hát dễ điều khiển giọng hát theo chủ ý của mình.

Hơi thở có vai trò rất quan trọng trong nghệ thuật ca hát. Học sinh trong dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art trong thời gian qua đã được luyện tập để rèn luyện hơi thở.

Trước tiên cần phải rèn luyện kỹ năng lấy hơi thở (hay còn gọi là hít hơi). Cần lấy hơi nhanh bằng mũi và bằng mồm, nhưng phải nhẹ nhàng để không phát ra âm thanh, tránh làm ảnh hưởng đến chất lượng của tác phẩm. Luồng hơi sẽ khó đi sâu vào phổi nếu lấy hơi hoàn toàn bằng mũi hoặc bằng mồm, và nếu lấy hơi chậm sẽ ảnh hưởng đến tốc độ của tác phẩm. Khi hát, học sinh nên giữ lại một ít hơi thở trước khi lấy hơi thở khác, không nên dùng hết hơi để tránh bị đuối sức, giọng hát sẽ bị yếu.

2.2.3. Luyện thanh

Luyện âm thanh là công việc thường xuyên trong mỗi buổi tập nhằm phát triển giọng hát và thể hiện tác phẩm. Luyện thanh được xem như là động tác khởi động cho bộ máy phát âm của con người giúp cho các cơ quan phát âm phát triển dần dần, các cơ bắp, dây thanh, hàm, mặt, miệng được giải phóng cho khỏi cứng, có sức làm việc bền bỉ, dẻo dai và mềm mại, thoải mái. Âm lượng của giọng vang lên khỏe đều ở mọi âm khu. Tâm âm của giọng ngày càng được mở rộng.

Khi hướng dẫn luyện thanh, giáo viên cho học sinh đứng hai chân rộng bằng vai cho thoải mái, đồng thời kết hợp các động tác đơn giản theo trò chơi âm nhạc để nâng dần khả năng cảm thụ âm thanh và vận động cơ thể. giáo viên yêu cầu học sinh mở các nguyên âm kết hợp điều tiết thở hơi đều và nhẹ: bài tập bắt đầu từ thấp lên cao rồi lại trở về thấp, mỗi lần chuyển dịch nửa cung, trong một quãng tám.

Ví dụ: Bài luyện thanh điệp âm

Mẫu 1.

Giáo viên yêu cầu học sinh hát liền và hát nảy, có thể lựa chọn các nguyên âm (a, u, ê, i, ô).

Ví dụ : Bài luyện thanh với kỹ thuật staccato

Mẫu 1.

Mẫu 2.

Luyện thanh 2 bè cũng rất quan trọng để rèn luyện hát hợp xướng cho học sinh để luyện khả năng nghe. Với học sinh ở lứa tuổi thiếu nhi, bài tập luyện thanh không nên chi tiết và phức tạp. Điều quan trọng nhất đó là tính thống nhất về âm thanh. Với luyện thanh 2 bè, giáo viên cần làm mẫu một cách cẩn thận phần luyện thanh trước khi hướng dẫn học sinh.

Ví dụ: *Luyện thanh 2 bè đơn giản để hòa giọng*

2.2.4. Luyện kỹ năng hát đúng sắc thái

Dàn hợp xướng hát tốt, một phần lớn là do cách xử lý sắc thái khéo léo, linh hoạt. Vì vậy, cần phải có phương pháp dạy học hợp lý, để có thể nâng cao khả năng xử lý tác phẩm cho học sinh. Để thể hiện được tính chất tác phẩm trong khi hát, giáo viên cần hướng dẫn học sinh luyện thanh theo các mẫu yêu cầu về sắc thái. Các mẫu này sẽ giúp cho học sinh biết điều chỉnh âm lượng giọng hát to nhỏ với sự điều tiết nhịp nhàng của hơi thở. Khi đạt tới sự điều luyện trong nghệ thuật ca hát, dàn hợp xướng có thể thể hiện được từ hát

cực nhẹ (*ppp*) đến cực mạnh (*fff*). Một số mẫu luyện thanh xử lý sắc thái phù hợp với học sinh ở lứa tuổi thiếu nhi như sau, bên cạnh đó nên tập vào tác phẩm cụ thể.

Ví dụ Luyện sắc thái cường độ.

Musical notation for dynamic exercise in 4/4 time. The melody consists of six notes: mi, ma, mê, mô, mu. The dynamics are indicated below the notes: *mf* for 'mi', *f* for 'ma', *mf* for 'mê', *p* for 'mô', and *mf* for 'mu'.

2.2.5. Rèn luyện hát giọng đầu

Cơ quan phát âm của thiếu nhi còn non, do đó giáo viên cần phải bảo vệ giọng hát của các em qua thời kỳ vỡ giọng. Trong các buổi tập, giáo viên luôn nhắc nhở các em không hát quá to, không hò hét ào ã khi vui chơi. Các em thiếu nhi của Đoàn hợp xướng Sol Art Hà Nội khi mới tập tường hát theo bản năng, dùng giọng ngực (Đây là quãng giọng các bạn thường hay nói hàng ngày, đây được gọi là giọng ngực bởi vì khi nói/hát thì chúng ta sẽ có cảm giác rền ở ngực), nên cả khối thanh đới làm việc: tiếng hát to nhưng thanh đới chóng bị mệt và phải rảnh sức khi hát nốt d^2 .

Ví dụ Trích *Tám con ngỗng con* (nhịp 6-9), dân ca Tiệp Khắc (lời Việt: Xuân Giao).

Musical notation for the song 'Tám con ngỗng con' in 6/8 time. The melody is repeated three times. The lyrics are: 'Tám con ngỗng con tám chú ngỗng con xinh đẹp sao'.

2.2.6. Rèn luyện hát chuẩn cao độ

Những *quãng dễ hát* là quãng đúng (4, 5, 8), khi hát tạo cảm giác ổn định, bình ổn. Những *quãng tương đối khó* là quãng

trường/thứ (2, 3, 6, 7), khi hát những quãng trường thường có xu hướng hơi vươn lên, ngược lại, khi hát những quãng thứ có xu hướng thu hẹp khoảng cách. Còn những quãng khó hát là những quãng tăng, giảm.

Ví dụ :

Hát quãng 2 trường ($c^1 - d^1$), quãng 3 trường ($c^1 - e^1$) đi lên, giáo viên cần yêu cầu các em có cảm giác hát vươn lên; còn khi hát quãng 2 thứ ($e^1 - f^1$) thì cần tạo cảm giác giảm bớt cao độ.

2.2.7. Rèn luyện hát chuẩn Tiết tấu

2.2.7.1. Nhịp điệu

Nhịp điệu thường được qui ước một đơn vị thời gian là phút. Trên cơ sở phút để quy ước nhịp điệu của phách trong các độ nhanh, chậm của bản nhạc, hay nói cách khác, phách là qui định thời gian để xác định tempo. Như vậy, nhịp điệu là sự lựa chọn phách thứ nhất làm đơn vị thời gian cho một đoạn hay cả bài hát. Các thuật ngữ chỉ nhịp điệu là Valse, Rumba...

2.2.7.2. Trường độ

Để đảm bảo phân hòa thanh của tác phẩm thì hợp xướng cần phải bảo đảm giá trị trường độ giữa các hình nốt trong một đoạn nhạc/tác phẩm theo một nhịp. Trong thực hành, các em thường có những nhược điểm sau đây về tiết tấu: Gặp chỗ khó về cao độ (quãng giai điệu khó) các em thường hát chậm lại, dù là hình nốt đen hay hình móc đơn; thường không ngân đủ các nốt có trường độ dài: nốt trắng thường hát thành hình nốt đen và dành lặng đen để lấy hơi; nốt trắng chấm đôi chỉ coi là nốt trắng và ngược lại, những đoạn nhạc có trường độ ngắn (nốt móc kép, nốt móc đơn) thì hát nhanh lên; chưa đảm bảo chia đều trường độ trong các mạch phân phách...

2.2.7.3. Cường độ và trọng âm

Cũng như tempo, cường độ âm lượng chung của dàn hợp xướng phụ thuộc vào nội dung tác phẩm. Âm lượng đầy đặn, khỏe khoắn thích hợp với bài hành khúc, có tình cảm tự hào, phấn khởi.

Chẳng hạn như bài *Quê hương tươi đẹp* (Dân ca Nùng; chuyển soạn: Đào Ngọc Dung) chỉ cần yêu cầu âm lượng trung bình để dễ thể hiện tình cảm dịu dàng, thắm thiết trong nét nhạc tươi sáng. Ngược lại, bài *Lý kéo chài* (dân ca Nam Bộ; chuyển soạn: Ngọc Thuận) thể hiện tình cảm mạnh mẽ của điệu hò lao động sông nước, thì âm lượng phải lớn mới có thể đạt được hiệu quả.

2.3. Rèn luyện kỹ năng hát đồng diễn

Đồng diễn là đặc tính cơ bản cho âm thanh hợp xướng. Nghiên cứu và diễn đạt về tính đồng diễn một cách khoa học rất khó, vì nó dựa vào cảm giác trực tiếp của con người. Dàn hợp xướng Sol Art có được kỹ năng hát đồng diễn thì ngoài việc đòi hỏi kỹ năng của từng thành viên hát chính xác bề, mà còn phải đạt kỹ năng hoà giọng hát của mình trong lối hát tiến hành theo hoà thanh và hát tiến hành theo phức điệu, các thành viên trong dàn hợp xướng phải có kỹ năng, ý thức nghe khi hát.

2.3.1. Hát theo lối hoà thanh

Là lối hát có bề, tiết tấu không thay đổi, các bề cùng vận động, cùng ngắt, cùng kết và chỉ khác nhau về nét nhạc. Bề trên cùng thường hát giai điệu chính, các bề dưới đảm nhiệm hoà thanh. Về đẹp của âm nhạc chính là về đẹp của hoà thanh, của sắc thái, của ngắt/kết và giá trị lời ca. Lối hát hoà thanh đem đến cho người nghe dễ cảm thụ âm nhạc, nhưng đối với các em thiếu nhi hát các bề hoà thanh sẽ gặp khó khăn vì thanh điệu âm tiết của lời ca (tiếng Việt) bị biến đổi.

2.3.2. Hát theo lối phức điệu

2.3.2.1. Hát đuổi (canon)

Là hình thức sơ đẳng nhất của lối hát phức điệu, thường dễ hát vì thanh điệu, âm tiết của lời ca phù hợp với các quãng giai điệu. Đối với hợp xướng thiếu nhi, hát đuổi lại thường được chia thành hai đến ba/bốn nhóm cùng thể hiện một giai điệu ở những thời điểm khác nhau (có thể là sau một/hai nhịp và cũng có thể là sau một tiết...).

Khi rèn luyện, giáo viên cần xem xét về cấu trúc hoà thanh của giai điệu trong các tiết nhạc nhằm tạo ra hoà thanh giữa nhóm hát trước và nhóm hát sau. giáo viên chú ý, sự xuất hiện của nhóm một

hát trước là bè chính cần phải hát với âm lượng mạnh hơn so với các nhóm sau. Tuy nhiên, việc bắt vào của các nhóm sau cũng cần phải rõ ràng.

2.3.2.2. *Hát phức điệu tương phản*

Là sự thể hiện đồng thời nhiều giai điệu trái ngược nhau về tiết tấu, về hướng đi của các tuyến giai điệu (độc lập về giai điệu). Lối hát tương đối dễ dàng để học sinh thể hiện, vì thanh điệu và âm tiết của lời ca thường phù hợp với các quãng giai điệu. Tuy nhiên, điều quan trọng trong việc dạy học lối hát này là giáo viên

2.3.3. *Các yếu tố hỗ trợ khác*

2.3.3.1. *Phần đệm cho hợp xướng*

Phần đệm hợp xướng có vai trò hỗ trợ cho giai điệu của tác phẩm. Có nhiều cách đệm khác nhau tùy thuộc vào ý đồ và tính chất của tác phẩm đó. Với hợp xướng thiếu nhi, có thể dàn dựng phần đệm hợp xướng bằng dàn nhạc, piano hoặc sử dụng hợp xướng như nhạc cụ trong dàn nhạc.

2.3.3.2. *Kết hợp với trò chơi, vũ đạo*

Các trò chơi tổ chức sẽ làm kết nối tinh tập thể, đồng thời cũng là một phương pháp khởi động, truyền hưng phấn cho học sinh trước buổi học. Các trò chơi nên tạo hình được giai điệu bằng âm thanh trong tưởng tượng của các em.

2.4. Rèn luyện kỹ năng hát lời Việt

2.4.1. *Nguyên âm*

Tiếng Việt có nguyên âm đơn (*a - o - u - ô - ơ - i - ê - e - u*), nguyên âm đôi (*ia, iê, ua, ua, oa, uê, ai, ôi, oi...*) và nguyên âm ba (*uôi, oai, uoi, iêu, uây...*). Việc tạo âm vang cần thiết của âm thanh, khi hát chủ yếu dựa vào nguyên âm để bảo đảm giữ độ vang của từ. Chính vì lẽ đó mà người ta cũng có lí khi cho rằng ca sĩ chỉ hát ngân trên những nguyên âm.

2.4.1.1. *Nguyên âm đơn*

Nguyên âm được phát âm với thanh quản mở vì các khí quan không tạo thành khe mà có luồng hơi ra tự do. Dựa vào độ mở của miệng, nguyên âm có thể được chia thành: Nguyên âm rộng: *e, a, o*; nguyên âm vừa: *ê, ơ, ô*; nguyên âm hẹp: *i, u, u*.

2.4.1.2. *Hát từ có hai nguyên âm*

Các từ có nguyên âm đôi hẹp *oi, ai, ui...*, khi hát thì miệng ban đầu phải mở và ngân dài theo các âm *ơ, a, u*, còn âm *i* đứng ở vị trí khép từ nên không đem lại hiệu quả “đóng”, giáo viên yêu cầu học sinh khi hát cần phải mở kéo dài trên các nguyên âm *ơ, a, u* và đóng từ sớm ở âm *i*. Chẳng hạn, hát từ có nguyên âm đôi “oi” thì miệng phải mở rộng sau đó khép miệng dần dần để phát ra âm “ơ...i” trước khi khép khẩu hình thành chữ “oi” với hình miệng đóng sớm; trong bài *Cánh diều ước mơ* nhạc Trịnh Tuấn Khanh, (lời thơ: Nguyễn Thị Hiền, phối âm: Vinh Hưng), nhịp 18 có từ “voi”, thì miệng phải đóng sớm mới rõ lời.

2.4.1.3. *Hát từ có ba nguyên âm*

Các từ có nguyên âm ba như: ương, uoi, uôi,... khi hát miệng phải mở theo nguyên âm đứng vị trí giữa làm nhiệm vụ định âm của từ. Chẳng hạn như bài *Quê hương tươi đẹp*, dân ca Nùng (phối âm: Đào Ngọc Dung), nhịp 03 của bè 3 có từ “tươi” tiến hành phát âm như sau: nguyên âm *u* ở đầu làm nhiệm vụ nhấn từ, nguyên âm *i* ở sau tạo điều kiện cho nguyên âm *ơ* ở giữa có được độ vang mở rộng, để khi âm *i* kết từ vẫn gây cảm giác tiếp tục vang ở mũi

2.4.2. *Phụ âm*

Phụ âm là âm thanh được phát âm rõ ràng với sự đóng hoàn toàn hoặc đóng một phần của thanh quản do không khí đi ra tự do qua mũi. Khi phát âm phụ âm, vị trí cấu âm trên lối thoát của không khí sẽ bị cản trở do, tạo thành âm tắc. Trong tiếng Việt gồm các phụ âm để cấu tạo từ: *b, c, ch, d, đ, g, gi, gh, h, kh, l, m, n, ng, ngh, nh, p, ph, qu, r, s, t, th, tr, v, x*.

2.5. **Thực nghiệm sư phạm**

Sau khi tìm hiểu rõ thực trạng dạy, học hát hợp xướng tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art, chúng tôi đã đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy môn học. Để tiến hành kiểm tra tính phù hợp, khả thi và hiệu quả của những giải pháp này, chúng tôi đã tiến hành thực nghiệm tác động.

2.5.1. *Mục đích và nội dung thực nghiệm*

Mục đích thực nghiệm: Thực nghiệm nhằm so sánh đối chứng để đánh giá hiệu quả nội dung dạy học qua một số tiết thực hành dàn dựng hợp xướng thiếu nhi tại Trung tâm nghệ thuật Sol Art.

Nội dung thực nghiệm: Lựa chọn hai nhóm: Nhóm thực nghiệm (nhóm 1) và nhóm đối chứng (nhóm 2). Áp dụng các phương pháp đổi mới trong dạy đối với nhóm thực nghiệm (nhóm 1) nhằm đánh giá kết quả theo nội dung nghiên cứu, đề xuất của luận văn.

2.5.2. Đối tượng và địa điểm thực nghiệm

Đối tượng thực nghiệm: Dàn hợp xướng thiếu nhi Sol Art, HKII năm học 2017 - 2018, Trung tâm Nghệ thuật Sol Art.

Nhóm thực nghiệm: Nhóm 1

giáo viên thực hiện: Vũ Thị Tiên

Nhóm đối chứng: Nhóm 2

giáo viên thực hiện: Nguyễn Thị Hoa

Địa điểm thực nghiệm: Trung tâm Nghệ thuật Sol Art

2.5.3. Tiến hành thực nghiệm

- **Nhóm thực nghiệm gồm 22 học sinh**, được học tập theo phương pháp dạy học cải tiến, bao gồm việc vận dụng phương pháp rèn luyện kỹ thuật thanh nhạc trong quá trình dạy học.

- **Nhóm đối chứng gồm 20 học sinh**, được học tập theo phương pháp truyền thống, không vận dụng phương pháp dạy thực nghiệm.

2.5.3.1. Tác phẩm *Tám con Ngỗng con*

Tác phẩm ở hình thức 1 đoạn đơn có cấu trúc như sau:

Mở đầu	//: a ://	a	Kết
5 nhịp	4 nhịp (từ nhịp 6 - nhịp 9)	8 nhịp (từ nhịp 10 – nhịp 17)	4 nhịp (từ nhịp 18 – nhịp 21)

Giai điệu chính được sử dụng các trường độ móc móc đơn, đen, trắng... kết hợp với bước liền bậc, nhịp nhàng với tốc độ vừa phải thể hiện tính chất khoáng đạt, rộng mở, gợi cho người nghe vui tươi, tràn đầy năng lượng của cuộc sống.

2.5.4. Thực hành dạy học

2.5.4.1. Giới thiệu và phân tích tác phẩm

Tám con Ngỗng con là bài dân ca Tiệp Khắc. Bài dân ca này đã nói lên tinh thần tích cực và sức sống mạnh mẽ, vui vẻ với lời ca thường nhật, chân thật và mộc mạc. Lời diễn tả ấy bộc trực, đậm đà, với lời ca mộc mạc, dễ hiểu, giai điệu vui hoạt, dễ hát nên *Tám con Ngỗng con* được sử dụng rộng rãi trong sinh hoạt văn hóa thiếu nhi sau đó đã chuyển soạn bài dân ca này thành bản hợp xướng thiếu nhi 3 bè, có phần đệm piano.

2.5.4.2. Kế hoạch dạy học

Để dạy học hoàn thiện tác phẩm *Tám con Ngỗng con*, chúng tôi cần 06 buổi (mỗi buổi 90 phút) thực hành trên lớp: *buổi thứ nhất*, phân loại giọng hát, giới thiệu tác phẩm, hướng dẫn những nét chủ đạo của từng bè; *buổi thứ hai*, hướng dẫn từng bè hát giai điệu đảm nhiệm, ghép chính xác lời ca; *buổi thứ ba*, tiếp tục hướng dẫn từng bè, uốn nắn và ghép chính xác lời ca; *buổi thứ tư*, giải quyết những vấn đề kỹ thuật hát cho từng bè và ghép các bè; *buổi thứ năm*, diễn đạt tình cảm phù hợp với tính chất của tác phẩm, xử lý cường độ, điều chỉnh âm lượng; *buổi thứ sáu*, thể hiện tình tiết âm nhạc, diễn cảm sắc thái kết hợp cùng vũ đạo...

2.5.4.3. Dạy học hát hợp xướng

Khởi động

Khởi động tiết tấu

Luyện giọng

Ứng dụng kỹ thuật thanh nhạc vào tác phẩm hợp xướng Tám con Ngỗng con

Phần đệm hợp xướng

2.5.4.4. Dàn dựng đội hình hợp xướng

Khi hát hợp xướng *Tám con Ngỗng con*, có thể được sắp xếp theo nhiều cách, nhưng phổ biến nhất là theo nguyên tắc dàn hàng ngang. Cách sắp xếp này giúp cho người hát có thể cảm nhận được giọng hát của mình trong một chỉnh thể, thính giả cũng có thể cảm nhận được âm hưởng của các bè một cách hài hòa và tự nhiên nhất.

Vị trí đứng Bè 1	Vị trí đứng Bè 2	Vị trí đứng Bè 3
	Vị trí đứng Chỉ huy	

Sơ đồ dàn hợp xướng xếp theo nguyên tắc dàn hàng ngang

2.5.4.5 Tiêu chí đánh giá sau thực nghiệm:

Xử lý ca từ (ngôn ngữ): Biết cách (mở) và (đóng) tiếng; phát âm rõ các phụ âm, nguyên âm, rõ chữ, rõ lời trong các bè với nhau.

Ngắt tiếng lấy hơi: Học sinh biết cách lấy hơi chính xác, đúng lúc đúng chỗ mà tác phẩm yêu cầu.

Xử lý âm thanh hơi thở: Qua tiết học, Học sinh xác định được tầm quan trọng của hơi thở, âm thanh trong hát hợp xướng, biết cách lấy hơi đúng, nhẹ nhàng, hít thở sâu, giữ được vị trí của âm thanh vang lên, chủ động nén hơi trong những câu hát dài, âm thanh hợp xướng mềm mại, thanh thoát, tròn và gọn tiếng.

2.5.5. Kết quả thực nghiệm

Bảng 1: Kết quả đánh giá kỹ thuật hát hợp xướng sau thực nghiệm:

St t	Nội dung	Nhóm đối chứng				Nhóm thực nghiệm			
		Giỏi	Khá	TB	Yếu	Giỏi	Khá	TB	Yếu
1	Xử lý âm thanh, hơi thở	5	9	5	3	9	7	5	1
2	Xử lý ngôn ngữ	6	8	4	4	8	7	6	1
3	Ngắt tiếng, lấy hơi	5	9	5	3	9	7	5	1

Bảng 2: Thái độ và tính tích cực học tập của học sinh ở trên lớp và sau giờ học

STT	Nội dung	Nhóm đối chứng		Nhóm thực nghiệm	
		Hứng thú	Không hứng thú	Hứng thú	Không hứng thú
1	Hứng thú tham gia học hát hợp xướng	9	11	18	4
2	Tính tích cực tham gia học hát hợp xướng	Tích cực	Không tích cực	Tích cực	Không tích cực
		9	11	18	4

3	Tính tự giác luyện tập sau giờ lên lớp	Tự giác luyện tập	Không tự giác luyện tập	Tự giác luyện tập	Không tự giác luyện tập
		9	11	18	4

Qua dự giờ, đánh giá qua thực nghiệm, các giáo viên của Trung tâm Sol Art có một số nhận xét như sau:

- Nhóm 1: Nhóm thực nghiệm

Đánh giá: Các phương pháp, biện pháp dạy học quá các khâu luyện thanh có vận dụng các động tác phụ họa; hát hòa giọng có vận dụng kết hợp với động tác vũ đạo đã làm tăng hiệu quả của quá trình dạy và biểu diễn hợp xướng”. Sau mỗi buổi lên lớp, tùy theo yêu cầu của buổi học, giáo viên luôn yêu cầu học sinh ôn luyện bài ở nhà và hoàn thiện bài là tiêu chuẩn để đánh giá mức độ đạt được của học sinh trong mỗi buổi học.

Điều đó cho thấy tính khả thi và hiệu quả của những biện pháp mới. So với học sinh ở nhóm đối chứng, chỉ học kỹ thuật, không kết hợp với các kỹ năng khác, nhóm thực nghiệm được đánh giá có hiệu quả cao hơn.

- Nhóm 2: Nhóm đối chứng

Đánh giá: Do không áp dụng biện pháp mới nên nhóm không thực nghiệm chỉ dừng ở mức hát hòa giọng và thiếu phần sắc thái, cũng như sự uyển chuyển khi thực hiện tác phẩm. Học sinh ở nhóm không thực nghiệm học tập thiếu nhiệt tình và hăng say hơn so với nhóm thực nghiệm. Như vậy, những biện pháp dạy học mới đã có những ảnh hưởng nhất định đến dạy học hát hợp xướng tại Trung tâm Sol Art.

Tiểu kết chương 2

Hợp xướng đem đến cho các em những hiểu biết nhất định về các hoạt động của nghệ thuật âm nhạc như ca hát, biểu diễn, giao lưu... Vì vậy, đây là một hoạt động thiết thực cần được nâng cao và phát triển tại Trung tâm Nghệ thuật Sor Art. Để rèn luyện kỹ năng hát hợp xướng cho học sinh Trung tâm Nghệ thuật Sor Art, cần phải hướng dẫn học sinh đạt được những yêu cầu nhất định của thanh

nhạc như: hát cao độ, tiết tấu; hát đúng tốc độ, sắc thái và âm sắc của tác phẩm.

KẾT LUẬN

Hiện nay, trong phong trào phát triển của văn hóa-nghệ thuật, trong đó có âm nhạc tại Việt Nam rất lớn. Trước nhu cầu đó, nhiều loại hình âm nhạc đã được quan tâm, phát triển trong lĩnh vực đào tạo. Về lĩnh vực hợp xướng cho thiếu nhi, các phong trào dạy học loại hình nghệ thuật đặc biệt này cũng được một số Trung tâm xây dựng các mô hình đào tạo. Trong đó, Trung tâm Nghệ thuật Sol Art là một trong những đơn vị tiên phong, từng bước vững vàng trên con đường phát triển. Việc dạy và học hát thể loại nghệ thuật hợp xướng cho đối tượng thanh thiếu niên - nhi đồng tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art vẫn đang gặp khó khăn về phía người dạy, người học, cũng như chất lượng nghệ thuật của dàn hợp xướng. Các yếu tố này có thể ảnh hưởng không nhỏ tới việc dạy và học thể loại hợp xướng, làm cho sự phát triển của loại hình nghệ thuật này bị chậm lại và khó sánh ngang với các dàn hợp xướng thiếu nhi quốc tế.

Trước yêu cầu ngày càng cao về học âm nhạc, nghệ thuật hợp xướng những năm gần đây đã được khởi sắc, đặc biệt là hợp xướng thanh thiếu niên - nhi đồng. Là một trong những trung tâm đào tạo và phát triển hợp xướng thiếu nhi tại Hà Nội, Sol Art đã dần khẳng định vai trò trong việc tạo dựng sân chơi âm nhạc lành mạnh cho học sinh của thủ đô Hà Nội.

Sau khi tìm hiểu, phân tích các phương pháp dạy học cơ bản, phục vụ giảng dạy hợp xướng thiếu nhi, luận văn đã đưa ra một số giải pháp sư phạm để hỗ trợ việc dạy hát hợp xướng đối với đối tượng thanh thiếu niên - nhi đồng ở Trung tâm Nghệ thuật Sol Art. Trước tiên là định hướng để thực hiện kỹ năng hát trong dạy học hợp xướng tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art với việc xác định mục đích, xác định trình độ của học sinh để phát triển kỹ năng hát hợp xướng, sau đó là đưa ra hướng vận dụng kỹ năng hát vào các hình thức dạy học hợp xướng, gồm: Vận dụng trong giảng lý thuyết, vận dụng trong hướng dẫn luyện tập thực hành, hướng dẫn luyện tập tác phẩm, hướng dẫn kỹ năng hát hợp xướng... Đây là một trong những môn học đặc thù nên phải có những biện pháp khác nhau trong dạy học và rèn luyện, sao cho vừa đảm bảo về chất lượng nghệ thuật, và phù hợp với độ

tuổi và tâm sinh lý của các em. Khi dàn dựng hợp xướng, giáo viên không chỉ đảm nhiệm phần luyện thanh và các động tác phụ hòa, mà phải đặc biệt quan tâm đến việc rèn luyện cho học sinh cách hòa giọng đồng đều và cách thể hiện sắc thái, tình cảm. Khi thực hành bài tập, giáo viên luôn phải có sự chuẩn bị cẩn thận từ khâu phân tích tác phẩm cho đến dàn dựng hoàn thiện tác phẩm hợp xướng. Việc tìm hiểu những biện pháp dàn dựng cho hợp xướng Sol Art nhằm góp phần bổ sung hoàn thiện hơn cho chương trình đào tạo của trung tâm Sol Art. Ngoài ra, việc nghiên cứu đề xuất các giải pháp dạy học hợp xướng cho học sinh tại Trung tâm Nghệ thuật Sol Art còn nhằm nâng cao hiệu quả cao hơn nữa, tiến tới hợp xướng Sol Art phát triển và hội nhập Quốc tế.

Với các giải pháp trong quá trình nghiên cứu mà luận văn đã đề ra có thể thực hiện trong việc nâng cao hiệu quả dạy học hát hợp xướng thiếu nhi, chúng tôi xin có một số kiến nghị như sau:

Về phía sở Giáo dục và Đào tạo thành phố Hà Nội: Cần có những chính sách đầu tư, đổi mới chương trình giảng dạy tại các trường phổ thông. Tổ chức các cuộc thi hát hợp xướng trong trường học phổ thông.

Về phía nhà trường, các câu lạc bộ hợp xướng: Đầu tư về cơ sở vật chất, (phòng tập, âm thanh...), linh hoạt trong việc áp dụng chương trình dạy học, nâng cao chất lượng và trình độ chuyên môn cho các giáo viên môn âm nhạc hiện nay, có thêm phần phụ cấp cụ thể cho các hoạt động giảng dạy hợp xướng. Đầu tư phát triển chương trình, giáo trình cụ thể hơn, cập nhật những thông tin mới nhất về hát hợp xướng để trang bị tư liệu, kiến thức cho sinh viên sau này làm công tác dạy học trong các trường phổ thông, các nhà văn hóa, các cung thiếu nhi và phong trào hợp xướng chung của đất nước. Thành lập câu lạc bộ hợp xướng ở trường và hoạt động thường xuyên nhằm tạo điều kiện cho các em có cơ hội thực hành. Tham gia giao lưu, học hỏi các câu lạc bộ trên địa bàn Hà Nội.